

Geçiş döneminin yazarı Aydın Araken, 1918'de Edirne'de doğdu. İstanbul Işık Lisesi'nde okudu. Sinemacılığa geçmeden önce edebiyatla ilgilendi. Şair Sabahattin Kudret Aksal ile birlikte "Sekak" adlı edebiyat dergisini çıkardı. 1940 yılında ancak iki sayı çıkabilen derginin sahibi olarak Araken gözüküyordu. Arif Dine, Asaf H. Çelebi, Sabahattin Kudret, Abidin Dine, Oktay Rifat, Cahit Külebi, Fahir Onger, Hüsamettin Bozok, Hasan Tanrıku, Lütfi Özkök 'ün imzaları vardı bu kısa süreli sanat organında (1).

Askerliğini yaptıktan sonra, görüntü yönetmeni olan ağabeyi İlhan Araken'un etkisiyle sinema sanatına karşı da ilgi duydu. O yıllarda, İlhan Araken, Şadan Kamil'in "gençlik Günahı" adlı filminde görüntücü olarak çalışıyordu. Onun sinemaya karşı ilgisi, Şadan Kamil'in gözünden kaçmadı. Hatta teşvik etti, senaryo yazmasını istedi.

Aydın Araken bunun üzerine, 1947 - 49 yılları arasında, Şadan Kamil'in "Dümbüllü Macera Peşinde", "Efe Aşkı", "Dinmeyen Sızı" sıranın senaryolarını hazırladı. 1949 yılı içerisinde de, Atlas Film şirketi hesabına ilk filmini yönetti: "Çılgılık". Oldukça da başarısız bir çalışma yaptı. "Korku türü" nde bir deneme olmasına karşın, film, ~~üçüncü kez çekildi~~ seyirciyi heyecanlandırmaktan çok, neşelendiriyordu.

".. bu film, gerçekte son derece ilkel, çocukça ve insanda korkudan ziyade gülmeye yol açan bir eserdir." (2).

Aynı yıl içerisinde ikinci filmini yaptı. Bu kez, bir roman uyarlamasıyla seyirci karşısına çıkıyordu. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın aynı adı taşıyan romanından, "Efsuncu Baba". Aydın Araken, ilk filmine oranla daha şanslıydı. Çünkü, film tutuldu!

".. ilk filmindeki acemiliğin gittikçe azaldığını gösteren, aynı zamanda komik sahneleriyle seyirci toplayan bir eserdir." (3).

- (1) Şükran Kurdakul şöyle yazıyor: "Güçlü başladığı halde yayımını sürdüremeyen Sekak'ın çıktığı yıl göz önünde tutularak yeni edebiyat hareketi içinde yine de bir yeri olduğu söylenebilir." (Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, Bilgi Yayınları, Ankara 1973, s. 450)
- (2) Özön, Türk Sineması Tarihi, s. 134.
- (3) Özön, Türk Sineması Tarihi, s. 134.

Aydın Arakon'un filmleri:

- 1949 ÇIĞLIK - Y.: Arakon - S.: İlhan Arakon - G.y.: Nejat Duru - O.: Muzaffer Tema, Sinematek TV Atlas Temizer, Hakkı Necip Ağrıman - Yap.e.: Atlas Film, SB.
- EFSUNCU BABA - Y.: Arakon - S.: Arakon - E.: Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanı - G.y.: İlhan Arakon - O.: Müfit Kiper, Necdet Mahfi Ayral, Nubar Terziyan - Yap.e.: Atlas Film, SB.
- 1951 İSTANBUL'UN FETHİ - Y. ve S.: Arakon - G.y.: İlhan Arakon - M.: Nedim V. Otyam - O.: Sami Ayanoğlu, Turan Seyfioğlu, Cahit Irgat, Reşit Gürzap, Filiz Tekin, Kemal Ergüvenç, Müfit Kiper, Atif Avcı, Nubar Terziyan, Eşref Vural - Yap.e.: Atlas Film, SB.
- VATAN İÇİN - Y. ve S.: Arakon - G.y.: İlhan Arakon - M.: Nedim Otyam - O.: Yıldız Kenter, Cahit Irgat, Mümtaz Ener, Vedat Örfi Bengü, Rauf Ulukut, Celâl Alçam - Yap.e.: Atlas Film, SB.
- 1952 ANKARA EKSPRESİ - Y. ve S.: Arakon - E.: Esat Mahmut Karakurt'un romanı - G.y.: İlhan Arakon - O.: Zeynep Sırmalı, Turan Seyfioğlu, Atif Kaptan, Mümtaz Ener, Bakiye Feyazoff - Yap.e.: Atlas Film, SB.
- KIZIL TUĞ - Y. ve S.: Arakon - E.: Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun romanı - G.y.: İlhan Arakon - O.: Mesiha Yelda, Turan Seyfioğlu, Cahit Irgat, Müfit Kiper, Nebile Teker - Yap.e.: Atlas Film, SB.
- 1954 SAHİLDEKİ KADIN - Y. ve S.: Aydın Arakon - G.y.: Hayrettin Işık - O.: Gönül Bayhan, Cahit Irgat, Şevki Artun, Atalay Özçakır - Yap.e.: Birsael Film, SB.
- 1955 GARİPLER ADASI -
- Yap.e.: Delta Film, SB.
- 1956 TUZAK OTELİ - Y. ve S.: Arakon - G.y.: Hayrettin Işık - O.: Neriman Köksal, Turan Seyfioğlu, Necla İz, Rauf Ulukut, Atif Kaptan, Settar Körmükçü, Feridun Çölgeçen - Yap.e.: Emin Film, SB.
- 1958 GİZLİ EL - Y. ve S.: Arakon - E.: Reşat Nuri Güntekin'in romanından - G.y.: Hayrettin Işık - O.: Nebile Teker, Teygar Belevi, Talât Gözbak, Mümtaz Alparıslan, Suna Arıkan, Madelet Tibet, Adil Güldürücü, Nuri Genç, Celâl Ersöz - Yap.e.: Barberos Film, SB.
- 1959 FOSFORLU CEVRIYE - Y. ve S.: Arakon - G.y.: O.: Neriman Köksal, Orhan Günşiray, Yap.e.: Acar Film, SB.
- KITİPYOZA TUZAK - Y. ve S.: Arakon - G.y.: O.: Neriman Köksal, Orhan Günşiray, Müfit Kiper, Kemal Bekir Özmanav - Yap.e.: Acar Film, SB.
- 1960 CİVANMERT - Y. ve S.: Arakon - G.y.: O.: Orhan Günşiray, Fatma Girik, Muallâ Kavur, Yap.e.: Acar Film, SB.
- KAHBE - Y. ve S.: Arakon - G.y.: Şadan Kamil - Ş.: Feriha Tunceli - O.: Göksel Arsoy, Belgin Deruk, Gönül Bayhan, Atif Avcı, Nubar Terziyan, Muammer Gözalan - Yap.e.: Acar Film, SB.

- 1960 YUMURCAK - Y. ve S.: Araken - G.y.: - O.: Muzaffer
Tema, Sylvia Penses, Minir Ozul, Hayri Esen, Atif Avcı, Kemal
Bekir, Aynur Coşar - Yap.e.: Acar Film, SB.
- 1961 ÖZLEYİŞ - Y. ve S.: Araken - G.y.: O.: Muzaffer
Tema, Belgin Deruk - Yap.e.: Acar Film, SB.
- 1962 YA BEN YA O - Y.: Araken - S.: G.y.:
O.: Ayhan Işık, Pervin Par, Yavuz Caner, Avni Dilligil, Hayri
Esen, Sevin Çağatay - Yap.e.: Acar Film, SB.
- FOSFORLU OYUNA GELMEZ - Y.: Araken - S.: Attila İlhan -
G.y.: ~~Sadık Kamil~~ O.: Orhan Günşiray, Neriman Köksal, Fatma
Girik, Hüseyin Baradan, Altan Erbulak, Ahmet Tarık Tekçe, Tanju
Gürsu - Yap.e.: Acar Film, SB.
- VER ELİNİ İSTANBUL - Y.: Aydın Araken - S.: Ali Kaptanoğlu -
G.y.: ~~Sadık Kamil~~, O.: Tanju Gürsu, Leyla Sayar, Çolpan İlhan,
Ahmet Tarık Tekçe, Öztürk Serengil, Hüseyin Baradan, Mualla
Kavur, Salih Tezan, Ali Şen, Renan Fosforoğlu - Yap.e.: Acar Film, SB.
Senih Orkan, Nubar Terziyan, Osman Alyanak.
- 1963 UÇURUMDAKİ KADIN - Y.: Araken - S.: Araken, Safa Önal - G.y.: Melih
Serteser - O.: Orhan Günşiray, Filiz Akın, Sadri Alışık, Aliye
Rona, Mualla Fırat, Reha Yurdakul, Handan Adalı, Atif Kaptan -
Yap.e.: Acar Film, SB.
- 1965 SONSUZ GECELER - Y.: Araken -
O.: Ayhan Işık,
Yap.e.:
- 1970 ACIMAK - Y.: Araken - S.: G.y.: M. Filmeridis -
O.: Tamer Yiğit, Zeynep Aksu, Suzan Avcı, Önder Somer, Zeynep
Tedü, Sedef Ecer - Yap.e.: Nimet Film, SB.

SINEMATEK.TV

HAFTA SONU, 8/11/1970.

TAMER YİĞİT'LE ZEYNEP AKSU FİLMİN SAHNESİNDE.

ACIMAK : Nimet Film adına rejisörlüğünü Aydın Arakon'un yaptığı bu kordelanın başrollerini Tamer Yiğit, Zeynep Aksu paylaşıyor. Suzan Avcı, Önder Somer, Zeynep Tedü ve küçük yıldız Sedef Ecer'in diğer rolleri oynadığı Acımak'ın foto direktörü M. Filmeridis. Küçük yaşta terkedilen ve bu yüzden Darülaceze'de kalan Zeynep Aksu, zengin bir aile tarafından evlat edinilir... Tahsilini Avrupa'da tamamlayarak dönen Zeynep, bir trafik kazasında anne-babasını kaybeder. Milyonların tek sahibi Zeynep yetiştiği Darülaceze'ye yardımda bulunmak ister. Başhekim Tamer Yiğit'le tanışır. Aralarında başlayan hissi beraberlik, havaî, kumara düşkün, zengin eşi Suzan Avcı'nın gözünden kaçmaz. Bu arada yine Darülaceze'de doktor Önder Somer, bakar kör Zeynep Tedü ile ilgilenir. Birbirlerine delice aşık olurlar. Başhekim Tamer Yiğit'in kendi âlemindeki karısı Suzan Avcı bir trafik kazasında ölür. Ve film iki çiftin evlenmeleriyle nihayete erer.

Sonsuz Geceler (1965)
Aydın Arakon.

Yahşel bir işçi (A. Işıklı), karkar kızın niyâzmesini
sağlayabilmek için hep bir birinin işkolığı cıvayeti
örüne alır. Solma karısının yardımıyla, ~~suçlu~~
suçlu olmaçlığını ispatlar.

SINEMATEK.TV Mü
nir Özkul (**), Hayri
Esen (**), Atif Avcı
(*), Kemal Bekir (*),
Aynur Coşar (*) Mu-
ammer Gözalan (*)

Bir Acar film prodüksiyonu..

Mümkün olduğu kadar iyi ve kaliteli film yapabilmeyen samimi gayeti içinde bulunan Acar film firmasının sahibi Murat Koseoğlu, «Yumurcak» filmi ile bu iyi niyetine oldukça yaklaşmış olarak görüntüyor.

Yumurcak filminin konusu, tatlı bir komedi havasını taşıyor. Sürükleyici ve çekici bir konunun içine yerleştirilmiş komik unsurlar bir taraftan seyirciye neşeli dakikalar yaşatırken diğer taraftan da filme karşı alakayı kaybettirmiyor.

Mevzuun esası, bir gazetede çalışan iki muhabir arkadaşın, bir cinayet habirini tahkikle görevlendirilmeleri ve bu olaya üzerinde yürürlerken karşılaştıkları ilgi çekici maceralarından ibaret... İki gazeteci (Tema ve Özkul), Cinayet mahalline gidince yumurcak (Sylvia Penses) le karşılaşmaları ve aile ihtinanından azade büyüyen erkek kıyafetindeki bu genç sayesinde cinayetin failini bulmaları hikâye ediliyor.

Şimdiye kadar yerli filmciliğimizde görmediğimiz oldukça ilgi çekici bir konuyu işleyen filmi seyrettikten sonra, büyük bir bocalama devresinde bulunan sinemamız hesabına duyduğumuz memnuniyeti işaret etmek isteriz. Film bütün olarak vasatın üstünde idi. Buna rağmen tenkid edilecek noktalarının da bir hayli fazla olduğunu işaret etmeden geçemiyceğiz.

Bir kere Aydın Arakon'un, sebebini pek anlıyamadığımız bir düşünce ile, beki seyircinin filme karşı alakasını kaybettirmemek için konuya müphemiyet vermek gayreti ile filmi anlaşılmasız denebilecek bir duruma sokması affedilir bir hata değildi. Arakon gerek senaryoyu hazırlarken, gerek rejisörlüğünün yaparken konu ile aşırı derecede yakınlık peyda etmesi sebebiyle, seyircilerin ilk bakışta filmin sonucunu anlıyamamaları endişesi yüzünden bu şekilde hareket etmiş olabilir. Ancak bir defa seyredilebilecek bir filmde bu düşünce'erin fazla yeri olmadığı da göz önüne alınmalı idi. Senaryoda olan bu muğlak durumu Arakon rejisi ile kurtarabilirdi. Fakat bu da başarılmamış... Bunun sebebi de gayet basit... İnsan yaratılışı icabı daima kendi kusur ve hatalarına karşı gözü kapalıdır. Onları secip ayırdemez ve düzeltmez. Bu filmde de Aydın Arakon aynı hataya düşmüştü. Bu filmin rejisör üğü ile senaristliğinin aynı kimse tarafından yapılmasının mahzurları, bütün dünya memleketlerinde kabul edilmiş bir hakikat olmasına rağmen her nedense bizim filmcilerimiz bir koltukta iki karpuz taşınmak için boş yere çabalayıp durmaktadırlar. Onlara göre senarist halinde canlandırıp kaleme aldığı vakayı, kendi rejisörlüğü altında, filme olduğu gibi, istenilen şekli ile aktarabilir.

Acar film firmasında bu düşünce ile hareket ederek Yumurcak, filminin hem senaristliğini hemde rejisörlüğünü Aydın Arakon'a vermiş. Bunların her ikisinin de ayrı bir ihtisas konusu olduğu için bir yana, senarist Arakon'un hatalarını Rejisor Arakon görmediği görmediği için film arzu

edilen daha üstün seviyeye ulaşamamış...

Rejisör olarak Arakon'un uslubunda eski filmlerine nazaran büyük bir değişiklik göremedik. Düz bir rejisörün zaviyesinden bu güzel konuyu anlatmış... Oyunculara gelince, Sylvia Penses senarist'in tasavvur ettiği Yumurcak tipini büyük bir başarı ile canlandırabilmiş. Filmin güzel olmasını temin eden unsurların başında Sylvia Penses'in harikulade oynu geliyor. Bazılarının aubalilik diye vasıflandırılan Sylvia'nın hareketleri, filmde izah edilen aile terbiyesinden ve disiplininin azade yetişme tarzı gözönüne alınırsa hiç te öy'e olmadığı kolayca anlaşılır. Teride şöhretini daha başka dışarıardan duyacağımızı zannettiğimiz bu genç kız filmin bütün yükünü omuzlarında taşıyordu.

Muzaffer Tema, bazı sahnelerdeki arzulanan tesiri veremiyen hareketleri bir yana, ekseriya vasatın çok üstünde idi.

Münir Özkul her zamanki gibi başarılı, her zamanki gibi rolüne yatkındı. En küçük bir hareketi ile büyük san'atkar olduğunu ispat ediyor.

Hayri Esen öldürülmek zehabı içinde kıvranan bir adamı ustalıkla başardı.

Diğerleri zaten kısa olan rollerinde bize pek fazla birşeyler veremediler.

Netice olarak «Yumurcak» bu sene yapılan başarılı filmlerden biri olarak seyredilmeğe değer.

Sahildehi K... Aydın Anakın

SINEMATEK.TV

Emilio Fernandez'in "La Red" (1953) filminden.

G.S. Yedinci Sanat,
(II) 5.35.

Vereli'mi İstanbul!

1976 1962/SB.

Yapım: Murat Kılıçoğlu
(Acar Film)

gözü - Aydın Anakın.

sen - Atilla İlhan (Ali Kaptanoğlu).

gör - ~~Yusuf~~ Nedan Kani

ayn - Çolpan İlhan.

Leyla Savaş -

Tanju Gürsu -

Mevlâ Kanun -

Ahmet Tarih Teke -

Öztiğ Semengil

Ah Sen -

Serih Orkan, N. Terziyan, O. A. Yanak,

~~R. Arslan~~

Adanın dan İstanbul'a gelen
Tasralı bir delikanlı, terheçtilmiş
bir genç kızla ilgili bir serüven
gerir.

Rüçuk kent ortamlarda suadan in-
sanların ilişkilerini yansıtır.

SINEMATEK.TV

ANKARA EKSPRESİ (H. Muhsen) = "Filmin bağında bir esas tonu ile hiç bir alakası olmayan akıcı ve tiki titrek bir kaç yüz metrolük filme ne lüzüm vardı. Gene de gördüğümüz yerli filmler içinde "Ankara Ekspresi" şüphesiz en mükemmel ve üzerinde durulmaya layık olanı" (Vehbi Belgin-Sazai Selevli, YILDIZ, Coşkun Şiden).

Vor Elini İstanbul

Aydın Aralın, 1962. SB.
Acar F.
oy. T. Şişir, L. Sencer,
C. İlhan, A. T. Tokra, Ö.
Serengil, H. Baradın,
M. Valla Karur, S. Tozan,
Ali Şen, Renan Fostorçlu.

S- Atilla İlhan.

Gözetici

Tanrıca bakanı Necip
Çelâli'nin hayatına ilişkin
film.

Acar Film
- Aydın Aralın, 61-SB.
- Belgin Dowh - M. Temiz

Mithat so meclan için
olmuş, vs.

Kaynak - Z. K. Adan, Sed,
(7) 6-1-62, S. 5.

7. heftiye.
"Nebile Tokra'nın Başlıyor" Paran Postası,
16-11-58, Y. 16,
Sayı 46, S. 16.

* Aydın Aralın (Gizli El)

"Aralın, filmin bir milli bankanın çığır-
kanlığını, kör kör parmağının gözüne keza
yapması bir yana, aralı sinema serüveni-
mini tamamladığını ortaya koyuyorlar.
Son derece de dikkatsiz ve baştan sarma-
cılık içinde filmini idare etmişli, Mon Laf,
plânlamalar, oyun, çerçeveleme; peki ilkel
bir manzara arz ediyorlar." (Nebile Tokra,
Tayyar Belin, Tatlı Gözükah).

Geçen yıl salı günleri yerli, cumartesi günleri yabancı film gösteriliyordu. 29 Mayıs 1976, cumartesiye gelince, o hafta için bir değişiklik yapıldı ve fethin yıldönümünde "İstanbul'un Fethi" adlı filmi izledik. Nedense bu yıl böyle bir uygulamaya gidilmedi. "İstanbul'un Fethi" adlı filmi fethin yıldönümü olan pazar günü değil, bugün izleyeceğiz.

Filmin konusu kısaca şöyle: Ordu, Bizans'ı "muhasara" etmiştir. Kısa bir süre sonra "Fatih" ünvanını kazanacak olan genç padişah üç askerini Bizans'a yollar. Bunlar orada çeşitli kişilerle ilişkiler kuracak, Bizans'la ilgili yeni bilgi ve haberleri alıp, geriye ulaştıracaklardır. Plan bir süre başarıyla uygulanır ama sonunda üçü de yakalanır. Buna rağmen bir yolunu bulup, edindikleri bilgileri geriye ulaştırmanın yolu-

nü bulurlar. Film İstanbul'un alınışıyla son bulur.

Arakon'un filmi 1961'ler için hiç kuşkusuz, başarılıdır. Yönetmen, filmde konuyu üç ayrı açıdan (Ordu, görevle yollanan 3 asker ve Bizanslılar) ele almış, o yıllarda sinemamızın tamamen yabancı olduğu "paralel anlatım" bölüm-bölüm yer vermiş ve sonuç olarak ortaya en azından "seyredilir" bir film koymuştur. Fethin yıldönümü, "notlar" bölümünde bulacağınız bazı özellikler, çoğu bugün birer anı olmuş oyuncuların kurulu kadro da "İstanbul'un Fethi"ni seyredilir olmaktan çıkarmakta, "İzlemeye değer", "İzlenmesi gereken" bir film haline getirmektedir.

ERMAN ŞENER

İSTANBUL'UN FETHİ

Yönetmen:
Aydın Arakon

Oynayanlar:
Sami Ayanoglu,
Turan Seyfioglu,
Reşat Gürzap,
Müfit Kiper,
Cahit Irgat,
Atıf Avcı,
Kemal Ergüvenç,
Nubar Terziyan,
Eşref Vural.

Sami Ayanoglu

"İstanbul'un Fethi"

adlı filmin bir sahnesinde...

★ 1961 yılında çevrilen film, bir anlamda Türk sinemasının ilk "üstün Yapım"ıdır. Film maliyetlerinin 20-30 bin lira dolaylarında olduğu o yıllarda 95.000 liranın üstünde bir paraya mal olmuş, çekim sırasında ordunun geniş ölçüde desteği sağlanmıştır. Birçok sahne, sonraki yıllarda rastlanmayacak ölçüde büyük bir kalabalıkla çekilmiştir.

★ 1961'de çevrilen ve o yıl ilk kez gösterilen film, 1971 yılında bir kez daha gösterime girmiştir. Bu ikinci gösterim sırasında ilk haliyle 3000 metre olan film yeniden kurgulanmış, bazı bölümlerinde ritim hızlandırılmış, sonunda yeni kopya 2650 metre olarak bağlanmıştır.

★ Yine bu ikinci gösterim sırasında sesin bozulduğu görülmüş, film yeniden seslendirilmiştir. Bu ikinci seslendirme sırasında "Fatih Sultan Mehmet" rolündeki Sami Ayanoglu yine kendisini konuşmuş, Turan Seyfioglu'nu ise Eesen Gökmen seslendirmiştir. Bu kopyanın bir özelliği de "renklendirilmiş" oluşudur.

★ TV'de bu gece izleyeceğimiz kopya "renklendirilmiş" kopya değildir. Siyah-beyaz olduğu için görüntüler çok daha net

olacaktır. Filmin sesi ise, orijinal değil, 1971'de yapılan ikinci seslendirmede elde edilendir.

★ Filmin oyuncularından Sami Ayanoglu, Müfit Kiper, Cahit Irgat, Kemal Ergüvenç ve Turan Seyfioglu sonraki yıllarda yaşama gözlerini kapamışlardır.

★ "İstanbul'un Fethi", sonradan büyük ün yapacak Turan Seyfioglu'nun ilk filmidir.

★ Bizans'a giden üç askerden birini canlandıran ve filmde kukla oynatırken de görülen Eşref Vural, bir dönemin ünlü yardımcı oyuncularından biridir. Vural'ın bir başka özelliği de ünlü bir kukla sanatçısı olmasıdır. Bu nedenle, filmin bölümlerinde dublör kullanılmamış, bazı kurgu oyunları yapılmamış, Eşref Vural sahnelerde (gösterilerinde de kullandığı) kendi kuklalarını oynatmıştır.

★ Yakın geçmişte "Kara Murat" adlı bir serial çevrilmiş, başrolünü Cüneyt Arkın'ın oynadığı bu filmlerde Fatih Sultan Mehmet de gözükmüş, bu filmlerin tümünde Fatih rolü "İstanbul'un Fethi"nde, Fatih rolünde izleyeceğimiz Sami Ayanoglu'nun oğlu Bora Ayanoglu'na verilmiştir.

Türk filmciliğinin bugünü ve yarını...

Türk Film Doçları Derneği Kuruluşunun ilk hazırladığı bir dizi yeni mevsime tanıtım çalışmaları kapsamında, İstanbul Ekspres gazetesinde de bu konuda, arkadaşımız Orhan Kemal'e bir seri mülakat hazırlanmaktadır. Türk filmciliğinin bugünü ve yarını üzerine salâhiyetli ağızların kanaatlerini bir araya getiren bu konuşmalardan ilki, değerli genç rejisör Aydın Arakon ile yapılmıştır. Bu mülakattan bir pasaj, sütunlarımıza geçiriyoruz.

★

"... Rejisör olarak, yüzde yüz kendi ölçüme göre hareket etmekte serbest değilim. Prodüktör köyüğü sermayenin risksiz kazanmasını ister. Bunun için de filmde çıplak kadın sahneleri olmalıdır. Olmazsa halk tutmaz, binaenaleyh, film konan sermaye güme gider. Bu itibarla, bizde, yani bizim memleket filmciliğinde sermayedar, hem rejisör hem senariste hem de filmin çevrilmesinde âmil olan her türlü teknik hususata müdahale eder. Bizler prodüktörün sanat ölçüsünü ideal sanat ölçüsüne yaklaştırdığımız nisbette iyi filmler yapabiliriz. Meselâ bazı filmlerimizde son derece muvaffak pasajlar bulunabilir. Ama o kadar. Bir film bütün teferrüatıyla tam bir "kül" dür. Koca filmde bir veya birkaç pasajın iyi olması filmin muvaffak olması demek değildir."

"Senaryolar sanatçılar vesair hususlar hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Benim kanaatim şu: Film, gayet ciddi bir sanat koludur. Bu sanat kolu diğer sanatlardan çok daha cem'i bir faaliyettir. Rejisör, senarist, sanatçı ve sair elemanlar ayrı ayrı kıymet oldukları başka, hep beraber, ahenkli bir şekilde çalışmanın şuuruna varmış olmalıdırlar. Bu ahenge sermayedarı da ilâve etmek lâzım. Aksi halde, ahenk bozulur, herkes bir tarafa çeker ve film film olmaktan çıkarak bir curcu-

naya döner ki, bugün filmlerimiz meselesinde bu durumdadır."

"Bu ahengi nasıl temin etmeli?"

"Bu, her şeyden önce, para meselesidir. Yani bir filmin çevrilmesinde âmil olan bütün elemanlar - rejisör, senarist, aktör, operatör ve sair - karınlarını doyuracak mesleklerine dört elle sarılmalarıdır. İyi rejisör iyi senarist, iyi aktör havadan, sudan yetişmez. Sinemanın imkânlarını yoklayabilmeleri için, tok bir karın, mükemmel bir kütüphane, bol bir tetkik ve etüd zamanına ihtiyaçları vardır.

"Realist bir muharririn nelere ihtiyacı varsa, rejisör, senarist ve aktörlerin de aynı müşahede ve aynı ferdi çalışmaya ihtiyaçları vardır."

"Meselâ senaryo muharrirliği bizde ciddi olarak böyle bir meslek teşkil etmemiştir henüz. Eline kalemi alan, sözlüm ona, senaryo yazıyor. İşin tuhafı bu senaryolarına (!) müşteri de bulunuyor. Eğer prodüktörlerimiz ileri sanat ölçülerine ulaşmış aydın kişiler olsalar - pek azı böyle müstesna - böyle zirva senaryolara iltifat etmezler. O zaman, iki yüz üç yüz liraya satılan alınıveren kötü senaryo modası sona erer, yüksek ücret, fakat kaliteli senaryoya gidilirdi."

"Peki Aydın Bey, bütün bunlar halledilir, yani sermayedarlar filmin sanat ve teknik hususlarıyla meşgul olmaz, yahut da ideal ölçüye uyarırsa, rejisörlük çeşitli ve doyurucu bir meslek haline gelirse, filmciliğimiz kurtulur mu?"

"Hayır. Bütün bunlar iyi film için lüzumlu şeyler. Bir de meselenin ikinci yarısı var ki bu çok mühim: Ne türü bir sanat hâkim olacak? Realiteye yüzde yüz inebilecek miyiz? Sanatı halkın emrine verebilecek miyiz? Halkın dertlerini konu olarak alabilecek miyiz? Ne nisbette alacağız? Yoksa kötü Amerikan filmlerinin kopyacılığı mı yapmakta devam ederek, dejenere aşk motiflerini mi işliyeceğiz?.."

Yeni Yeditepe, Sayı 20, 7.9.52.

5

VATAN İÇİN

Yönetmen - senaryo: Aydın Arakon. Görüntü yönetmeni: İlhan Arakon. Müzik: Nedim Otyam. Yönetmen yard.: N. Duru. Oyuncular: Yıldız Kenter (Leylâ), Cahit Irgat (Sami), Mümtaz Ener, Vedat Örfi Bengü, Rauf Ulukut, Celâl Alçam. Yapımevi: Atlas Film, Siyah/beyaz. Vizyona giriş tarihi: 6/12/1951, İstanbul.

Düşman işgali altındaki İstanbul'da, Anadolu'ya silah kaçırma çabaları.

"Vatan İçin'i seyrettiğimiz zaman, istiklâli için şahlanmış bütün bir milletin destanını bir film olarak ilk defa yaşıyor ve o anların heyecanını aynen tadıyoruz." (B. Arpad, VATAN, 17/12/1951, sh.4)

Gizli El

Yönetmen: Aydın Arakon.
Senaryo:
Görüntücü: Hayrettin Işık
Oyuncular: Nebile Teker, Mümtaz Alparslan, Suna Arıkan, Madelet Tibet, Adil Güldürücü, Nuri Genç, Celal Ersöz.
Yapım: Barboros Film, 1958, Siyah-beyaz.

Salah Birsal, YENİ SABAH,
25/Eylül/1958, sh.4.

Doğruluk

"~~Yeni~~ temiz yürekliliğin sonunda bütün zorlukları yeneceğini, köylerimizde ağalık sistemini kendi çıkarları için sürdürmek isteyenlerin ergeç partiyi kaybedeceklerini anlatmak isteyen Gizli El devrimci ve ahlaki karakteri bakımından gerçekten övülmeğe değer bir film. Fakat iyi-niyetle iyi duygunun iyi film yapmağa kâfi gelmemesi gerçeği karşısında GİZLİ EL de şimdiye kadar sayısı altı yüze varan yerli filmlerden ayrılmıyor. Bir defa senaryosu çok çürük temeller üzerine oturtulmuştur. Bunda dramatik örgüyü meydana getirecek bir taraf bulunmadığı gibi diyaloglar da çocuksu bir mantıktan sıyrılmış değildir(..) Aydın Arakon(..) gerek oyuncularını idare yönünden, gerekse planlar arasında bir lirizm kurmak yönünden fazla bir ustalık göstermiş benzemiyor..."

VER ELİNİ İSTANBUL

Yön: Aydın Arakon.
Sen: Ali Kaptanoğlu.
Gör:
Oyn: Aysel (Çolpan İlhan), Leyla Sayar, Semih Orkan, Mualla Kaşıkçı, Ahmet Tarık Tekçe, Ali Kaptanoğlu.
Yapım: Acar Film, 62,

Konu:

Adanalı Kemal, İstanbul'da durmadan. Bir gün atlatır gelir. bir otele iniyor. Ama, hiçbiri gerçeği oteldeki genç kız Aysel terkedilmiş bir genç kızı kötü düşüncelerden vazgeçer. beraber yaşamının daha verimli yapmasını istiyor..

Tatlı son, duygusal,

Kaynak: SES, görünmeyiş,
8/12/1962, sh.23.

ARA EKSPRESİ

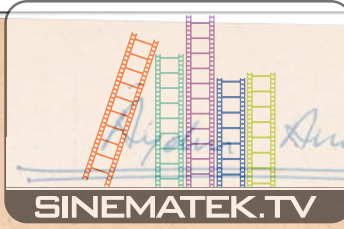
Yönetmen: Aydın Arakon /Senaryo: Esat Mahmut Karakurt
romanından Aydın Arakon /Gör.Yön: İlhan Arakon
Yardımcı: Sati Lir (Özön, TSK, 208 - Otyam) /Yön.Yardımcı:
Yapım: Zeynep Sırmalı, Turan Seyfioğlu, Atıf
Tan, Mümtaz Ener, Bakiye Feyazoff /Yap: Atlas
Film /İlk gösteri: Sumer (11.3.1952) İnci, Ferah,
Berlitaş (12.3.1952)

Sahildeki Kadın

Yön. ve sen: Aydın G. Arakon.
Görüntü: Hayrettin Işık.
Oyuncular: Cahit Irgat, Gönül Beyhan,
Yapım: Birsal Film, Siyah-beyaz, 1954

Semih Tuğrul, DÜNYA, 1/Mart/1954, sh.

".. Senaryo yazarı ve rejisörün bu eseri ne söylemek, neyi göstermek istedikleri şekilde anlaşılıyor. Filmin temel fikri fizasını kaybetmiş bir insanın faciası geliyor ama değil. Toplum içinde bir işlere girişmiş kimselerin teşhiri de filmde kukla insan yoktur.. Kısacası konu bakımından sakattır. Sonra filmde da tuhaf bir tutukluk var.. Bütün bu film teknik teknik bakımlardan ortanca. Güzel fotoğraflar, oldukça başarılı"

Ankara Ekspresi (E. M. Karakent, (1952).
Kızıltug (Abdullah Z. Koranoglu) (1952).

Murat Fer Arslan (70)
İhimi cenazesi, 1971 Antalya
Film Sektöründe en iyi film
Serikolu
S = Boland oran 3 = Cengiz
Tacer. 09 = Filiz Akın, Erol Hür,
Süleyman Turan

Bir zamanlar "süper"di

İstanbul'un Fethi / Yönetmen-Senaryo: Aydın Arakon. Görüntü yönetmeni: İlhan Arakon. Yapımcı: Nazif Duru. Sanat yönetmeni: Hayati Gürgey. Müzik: Nedim Otyam. Oyuncular: Sami Ayanoglu (Fatih Sultan Mehmet), Reşit Gürzap (Çandarlı Halil Paşa), Müfit Kiper (Akşemsettin), Reşit Baran (Molla Gürani), Cahit İrgat (Konstantin), Kemal Ergüvenç (Justinien), Turan Seyfioglu (Ulubatlı Hasan), Cem Çakır (Hızır Bey), Esref Vural (Mustafa), Filiz Tekin (Hızır'ın nişanlısı Fatma), Kemal Tözem, Atif Avcı, Vedat Örfi Bengü, Türkân Can, Neşet Berküren, Vedat Karaoğlu, Sait Yaşmaklı, Nubar Terziyan / 1950-51 yapımı / 110 dakika.

Kültür Servisi — Bu akşam izleyeceğimiz Türk Sinema Tarihi dizi programının yedinci bölümünde, Türk sinemasının geçiş dönemi olarak tanımlanabilecek 1940-1951 yılları ele alınıyor. Geçiş döneminin ilk yönetmeni Faruk Kenç, daha önceki bölümde tanıtılmış ve filmlerinden örnekler verilmişti. Bugünkü bölümde, aynı dönemde ürün veren öteki yönetmenlerden söz ediyor. **Baha Gelenbevi, Turgut Demirağ, Şadan Kâmil, Aydın Arakon, Şakir Sırmalı, Vedat Örfi Bengü** gibi yönetmenler, özet görüntülerle tanıtılıyor.

O dönemde yaşamış ve ürün vermiş sinema adamları ve sanatçılardan bazıları, bugünkü programın konusu olacak. **Turgut Demirağ, Şadan Kâmil, Vedat Ar, Şakir Sırmalı, İlhan Arakon, Nedim Otyam, Kadri Eroğan, Oya Şensev, Münir Özkul** bu konuklardan bazıları. Programın ardından geçiş döneminin bir örneği olarak **Aydın Arakon'un "İstanbul'un Fethi"** adlı filmi sunulacak. Filmle ilgili olarak görüntü yönetmeni **İlhan Arakon'un** açıklamalarına da yer verilecek.

"İstanbul'un Fethi" filmi, 1972, 1976, 1977, 1984 yıllarında TV'de dört kez yayımlandı. "Fethi" yıldönü-

mü, her ayın son haftasında yayımlanan "Türk Sinema Tarihi" programıyla çakıştığından, aynı film bu gece beşinci kez ekrana geliyor. Sanatçıların ve emekçilerin büyük çoğunluğu hayatta olmayan bu 35 yıllık klasik yapıyı görmeyenler, onları anımsamak, o dönem sineması hakkında bilgi edinmek isteyenler, yapıldığı yıllarda "süper prodüksiyon" sayılan "İstanbul'un Fethi"ni yabana atmasınlar.

En başarılı filmi

"İstanbul'un Fethi"ni, Aydın Arakon senaryosunu da kendi yazarak 1951 yılında gerçekleştirdi. 1918-1982 yılları arasında yaşayan yönetmen, 1940'larda Sabahattin Kudret Aksal ile "Sokak" adlı edebiyat dergisini yayımladı. Sonra senaryo yazar olarak sinemaya geçti. 1949'da "Çığlık" filmiyle başladığı yönetmenlik döneminde "Efsuncu Baba", "Vatan İçin", "Ankara Ekspresi", "Kızıl Tuğ", "Garipler Adası", "Sahildeki Kadın", "Tuzak Otel", "Fosforlu Cevriye", "Kitapyoza Tuzak", "Yumurcak", "Kahpe", "Fosforlu Oyuna Gelmez", "Ölüm Film Çekiyor" gibi filmleri var.

Babadan oğula

Dünya tarihinde çağ kapatıp yeni bir çağ açan olayın, sinemaya yansıyan öyküsünde **Fatih Sultan Mehmet'i**, tanınmış tiyatro sanatçısı **Sami Ayanoglu** (1913-1971) oynadı. **Ayanoglu**, 1943'te girdiği sinemada da "Yavuz Sultan Selim Ağhıyır", "Vatan ve Namık Kemal", "Battal Gazi Geliyor" gibi filmlerde tarihsel kahramanları canlandırdı. **Sami Ayanoglu'nun** oğlu **Bora Ayanoglu**, "Kara Murat" adlı tarihsel serüven türündeki bir dizi filmde ve **Özdemir Birsal'in** "Sultan Şehir Aziz İstanbul" adlı TV filminde "baba mirası" saydığı **Fatih'i** canlandırdı. Böylece sinemamızda ilk kez bir karakter, babadan oğula geçerek yaşatılmış oldu.

SINEMATEK.TV

Istanbul'un fethi

Yönetmen, Senaryo: Aydın Arakon — Kamera: İlhan Arakon — Oyuncular: Sami Ayanoğlu - Turan Seyfioğlu - Cahit Irgat - Reşit Gürzap - Filiz Tekin - Kemal Ergüvenç — Acar Film yapımı (LALE, YUMURCAK)

AYDIN ARAKON'un «Istanbul'un Fethi», çevrilisinden tam 20 yıl sonra yeniden piyasada.. İğinc tabii, o yılların tarihsel film modasının bu en ünlü örneğini görmek, bir kısmı aramızda olmayan bir zamanların oyuncularını seyretmek.. En azından Türk sinema-

sının 20 yılda nerden nereye geldiğini anlamak için... «Çok, pek çok iyi niyetin, o zamanın imkânları içinde büyük fedakârlıkların izlerini taşımasına rağmen, film, bugünün seyircisi için artık geçerli değil.. Her şey bir yana, filme böyle bir geçerlilik sağlamak umuduyla girilen o «boyama» hikâyesine ne emeli? Afişlerinde «monocolor» diye hiç duyulmadık bir renk sistemi ile reklam edilen film, sahiplerinin keyfine göre kimi sahnelerde yeşil, kimilerin de kahverengi, kimisinde mavi tonlara bulanmış, garip bir yamalı bohça halinde karşımıza çıkıyor.. Siyah - beyaz fotoğrafın da bir haysiyeti, bir güzelliği vardır!.. Sanırız üstadlar, hocanın kar helvası gibi, kendi yaptıklarını kendileri de beğenmemişlerdir...

CUMHURİYET,

Hesap

Burhan

Istanbul ve

Istanbul'un Türklerce aldığı fethi. Fethi olayı 1953'te törenle kutlanıyor. 500. yılının en parlaklarıydı. Bir Fevriye bankı ülkelerden gazeteciler geldi. Rozetler ve özel cıgaralarda Yunanlılarla bir yakıştı için, kutlama yine de sınırlı nükleşti. Aslında, Doğu Roma kenti ve en son toprak parçası mesisi, ortaçağ Avrupasının ortaydı.

500. Fethi yılının bu açılış rekirdi. Oysa, TRT'nin 29. yılında sunduğu İstanbul'un Fethi filmi onaylanamaz. En son suratsız sili kıyafetli figüranlar ve görüldüğü bir geçit töreni kadar dedim ama asıl şu film gösterisi. Daha doğrusu kat ne filmin adı açıklanıyor nayanların. Kendi yaptırdığı yan filmlerde stüdyo personeline getiren TRT, 29 Mayıs'ta duğu film üzerine hiç bir açıklama yapılmadı. Oysa, o film parçaları filminden alınmıştı. Filmin içeriği mi bilgileri gerekli gördüm.

Senaryo ve rejisi: Aydın

İlhan Arakon. Yapım: Atilla Nazif Duru), Ar direktörü: N. Nedim Otyam. Dekor ve kostümler: Gü Ertel, Öz Somer, Şems Ayanoğlu, Cahit Irgat, Kadri Uzunluğu: 2800 metre, g

Berlin Festivali'ne de katılan «Fethi» filmi görece otuz yıl önce ekranında sunulan parçalar, gerçekliğini koruduğunu gösteren sahneler, kuşatmalar ve savaş sahneleri sofyada son ayine giden ka

Kimi teknik bilgilerimi ve değerli fotoğrafları sevimli ve değerli fotoğrafları söyledi:

«İş çok ciddiye alınmış. Topların asılları British Mill ve teknik özelliklerini, ölçümleri, türdükümüz topın üstünü duman çıkaran kimyevi maddelerini çektik. Savaş sahneleri Mill Savunma Bakanlığı ve diğer firma sağladı. Atları Sipti rolünü oynayan Sami Ayanoğlu gerekli sahnelerde bir yüzbaşı. Bütün teknik aletlerimiz ilke yük bir gelişim için: Bütün çektim. Hem de 90 kilo ağırlıkta olduğumuz projektörlerimizin otuz iki klovattı, ancak bir di. Kullandığımız filmlerin her boratuvan teknik donatım a

Bir kaç yıl önce TRT'nin «Dördüncü Murat» filmi için «Peki, nasıl böylesine başarılı oldu? Her zaman gözlerinin içi gültümsedi ve: «O zamanlar

İlhan Arakon'un bu filmi için verdiği bir cevap verdi. Sadece gençlik mi? Sanatçılık bilinci. En önemlisi: İ

TRT televizyonunda 29. yıl un Fethi adıyla sunulan program bir gerekçe ve açıklama bağ